

רע"פ 1703/17 - פרח סאבק נגד אוסמה סייף

בבית המשפט העליון

רע"פ 1703/17

כבוד השופט א' שהם

לפני:

פרח סאבק

המבקש:

נ ג ד

אוסמה סייף

המשיב:

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה, בעק"נ 1979-12-16, מיום 5.1.2017, שניתן על ידי כב' הרכב השופטים: י' גריל - שופט בכיר; ב' בר-זיו; ו-א' אלון

עו"ד יוני דדון

בשם המבקש:

עו"ד פז מוזר; עו"ד רעות פרידנרייך

בשם המשיב:

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' הרכב השופטים: י' גריל - שופט בכיר; ב' בר-זיו; ו-א' אלון), בעק"נ 1979-12-16, מיום 5.1.2017. במסגרת פסק הדין, התקבל ערעורו של המשיב על הכרעת דינו של בית משפט השלום בקריות (כב' השופטת הבכירה ר' לאופר חסון), בק"פ 29736-12-12, מיום 10.11.2016, והמשיב זוכה מחמת הספק, מעבירת פרסום לשון הרע.

רקע והליכים קודמים

2. ביום 16.12.2012, הגיש המבקש קובלנה פלילית נגד המשיב, במסגרתה יוחסה למשיב עבירה לפי סעיף 6, בצירוף סעיף 2, לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965 (להלן: החוק). כמתואר בקובלנה, המבקש הינו תושב הכפר חורפיש, המכהן כמזכיר המועצה המקומית בכפר (להלן: המועצה). המשיב הינו מנהל מחוז הצפון של ארגון העובדים

"ההסתדרות הלאומית". מעובדות כתב הקובלנה עולה, כי ביום 2.12.2012, כתב המשיב מכתב, אותו הפיץ באמצעות הדואר, ל-21 נמענים. כותרת המכתב שהפיץ המשיב, על פי הנטען בכתב הקובלנה, היתה "התנהגות מאיימת ופוגענית של מזכיר מועצה מקומית חורפיש", ובמסגרתו נסקרו מספר פניות מעובדי המועצה שנתקבלו אצל המשיב באשר להתנהלותו של המבקש, אשר ייחסו למבקש נקיטה באלימות מילולית, ולעיתים פיזית (ביחס לאחד המקרים, נאמר כי המבקש תקף באמצעות דוקרן עובד שפנה אליו) כלפי עובדים במועצה. נטען, כי במעשיו האמורים פרסם המשיב את המכתב במתכוון, ליותר משני בני אדם. עוד נטען, כי המכתב מהווה פרסום לשון הרע בכוונה לפגוע במבקש, שכן יש במכתב משום נקיטת עמדה ביחס למבקש; הסקת מסקנות; וקביעת ממצאים, לרבות קביעות לפיהן המבקש ביצע עבירות פליליות חמורות. לבסוף, נטען כי המשיב פרסם את המכתב בחוסר תום לב, תוך שנמנע מנקיטת אמצעים סבירים "לבירור אמיתות הדברים", בידעו כי הדברים האמורים במכתב עלולים להשפיל את המבקש; לעשותו מטרם לשנאה ולבוז; ולפגוע במבקש, "במשרתו הציבורית ובמקצועו".

3. ביום 12.4.2016, לאחר שמיעת הראיות, ניתנה הכרעת דינו של בית משפט השלום בעניין הקובלנה הפלילית שהגיש המבקש. בהכרעת דינו, ציין בית משפט השלום כי בין הצדדים לא היתה מחלוקת ביחס לעובדת פרסום המכתב על ידי המשיב, וביחס לעובדה כי הפרסום הגיע ליותר משני בני אדם. בית משפט השלום ציין, כי "בכל הנוגע להוכחת העבירה, הסוגיה היחידה המצויה במחלוקת ברורה [בין הצדדים], נוגעת ליסוד הנפשי של הכוונה לפגוע" (ההדגשה במקור - א.ש.). בית משפט השלום ציין, בהקשר זה, כי המבחן אותו יש להפעיל בעת בחינת הכוונה לפגוע, הוא המבחן האובייקטיבי של הקורא הסביר; וכי לצורך הוכחת המניע או הכוונה, אין לעשות שימוש בהלכת הצפיות, ואולם, "החזקה שאדם מתכוון לתוצאות הטבעיות של מעשיו, כן עשויה לחול, כל עוד לא הצביע הנקבל על מטרם אחרת לחלוטין". בהתאם לחזקה האמורה, קבע בית משפט השלום, כי עמדה בפני המשיב דרך לגיטימית אחרת לבירור זכויותיהם של העובדים, באמצעות הפניית העובדים שהתלוננו על המבקש לבית הדין לעבודה, ולמטרה, ככל שעסקין בעבירות פליליות. עוד קבע בית משפט השלום, כי גם אם המשיב התכוון להתריע מפני התנהגות לא הולמת של המבקש, אופן ניסוח המכתב, תוך שימוש בביטויים קשים ורמיזה כי המבקש ביצע מעשים פליליים, מעיד כי גם המניע של פגיעה בשמו הטוב של המבקש, עמד לנגד עיניו של המשיב עת שפרסם את המכתב. לפיכך, קבע בית משפט השלום, כי המבקש עמד בנטל להוכיח, מעבר לספק סביר, כי המשיב התכוון לפגוע בו באמצעות פרסום המכתב. בהמשך הכרעת הדין, דחה בית משפט השלום את טענותיו של המשיב בדבר תחולתן של הגנות "אמת דיברתי", "תום לב", "זוטי דברים", והגנה מן הצדק בשל אכיפה בררנית. לאור המכלול האמור, הרשיע בית משפט השלום את המשיב, במיוחד לו בכתב הקובלנה.

לשלמות התמונה יציין, כי בגזר דינו, מיום 10.11.2016, השית בית משפט השלום על המשיב, תשלום פיצויים למבקש בסך 30,000 ₪, ותשלום הוצאות משפט בשיעור של 15,000 ₪. עוד הוטל על המשיב עונש מאסר מותנה, בן חודשיים ימים, לבל יעבור המשיב את העבירה בה הורשע, למשך שנה.

4. המשיב הגיש ערעור לבית המשפט המחוזי, אשר נסב הן על הכרעת דינו של בית משפט השלום, והן על גזר הדין. בפסק דינו, מיום 5.1.2017, קבע בית המשפט המחוזי, כי, בנסיבות העניין, לא ניתן לקבוע כי הוכחה כוונתו של המשיב לפגוע במבקש, מעבר לספק סביר. בית המשפט המחוזי הטעים, בהקשר זה, כי אין מקום להחיל את הלכת הצפיות על עבירת לשון הרע, תוך שהפנה לפסיקתו של בית משפט זה בע"פ 677/83 בורוכוב נ' יפת, פ"ד ל"ט(3) 205, 218 (1985) (להלן: עניין בורוכוב), לפיה יש "לפרש את הביטוי 'כוונה לפגוע' כמשתרע על הרצון או על המטרה או על המניע לפגוע באחר, תוך שלילת פגיעה שאינה רצונית אך המסתברת במידת ודאות רבה". בית המשפט המחוזי עמד אף על האמור ברע"פ 9818/01 ביטון נ' סולטן, פ"ד נט(6) 554, פסקה 28 (2005) (להלן: עניין ביטון),

במסגרתו חזר בית משפט זה, פעם נוספת, על הקביעה כי "כלל הצפיות אינו חל בעבירת לשון הרע [...] פרסום לשון הרע בהיעדר כוונה לפגוע עשוי להיות פסול ומגונה, אך אין בכך כדי להכניסו לתחומה של העבירה הפלילית לפי סעיף 6 לחוק". לאחר שבית המשפט המחוזי נתן דעתו ל"תמונה הכוללת" שקיבל המשיב, מתוך פניותיהם של העובדים שפנו אליו, כעולה מחומר הראיות שהונח בפני בית המשפט המחוזי, נקבע כי המשיב סבר שחובתו, מתוקף תפקידו, לפעול כדי להגן על עובדי המועצה, שההסתדרות הלאומית היא הארגון היציג שלהם; וכי על רקע זה שלח המשיב את המכתב. בנסיבות אלו, קבע בית המשפט המחוזי, כי "קיים לכל הפחות ספק סביר בשאלה: האמנם התקיים אצל המשיב היסוד הנפשי של 'כוונה לפגוע', כנדרש לפי סעיף 6" לחוק. לפיכך, הורה בית המשפט המחוזי על זיכויו של המשיב, מחמת הספק.

הבקשה לרשות ערעור ותגובת המשיב

5. בבקשה שלפניי טוען המבקש כי מקרהו מעורר שתי שאלות משפטיות עקרוניות, המצדיקות מתן רשות ערעור. השאלה הראשונה היא, "האם הגיעה העת לסטות מההלכה שנפסקה בפרשת בורוכוב, וכפועל יוצא מכך להחיל את כלל הצפיות גם על העבירה הקבועה בסעיף 6 לחוק". לטענת המבקש, האיזון שנעשה בעניין בורוכוב, ולאחר מכן בעניין ביטון, בין כלל העקרונות המנחים לפרשנות עבירת לשון הרע, אינו רלוונטי עוד, "לאור התקופה ולאור נסיבות עובדתיות שונות". נטען, כי כיום, בעידן הרשתות החברתיות, קיים קושי להתחקות אחר מפרסמים, ולהביא להסרתם של פרסומים פוגעניים, ללא שימוש בסנקציה פלילית שתחילתה בחקירה משטרתית. משכך, לא די בקיומה של האפשרות לתבוע בגין עוולה אזרחית של לשון הרע, כדי להגן על אינטרס שלום הציבור. לכן, מוסיף וטוען המבקש, "יש להבהיר לציבור את גודל האחריות והזהירות שיש לנקוט בטרם פרסום דברים פוגעניים אף אם המטרה לגיטימית, וזאת ניתן לעשות רק באמצעות החלת כלל הצפיות". השאלה השנייה לה טוען המבקש בבקשת רשות הערעור, היא האם אין מקום ליצור הבחנה בין מפרסם "מקצועי", כגון עיתונאי, למפרסם שהינו "בעל תפקיד בר סמכא", הן מבחינת החלת כלל הצפיות, והן מבחינת רמת ההוכחה הנדרשת ליסוד הכוונה לפגוע. נטען, בהקשר זה, כי יש מקום לקבוע כלל לפיו כאשר עסקין בפרסום על ידי "בעל תפקיד בר סמכא", די יהיה בקיומו של פרסום בעל תוכן פוגעני כדי להוביל למסקנה כי נתקיים היסוד הנפשי של כוונתו של המפרסם לפגוע. לאור האמור, מתבקש בית משפט זה ליתן למבקש רשות ערעור, ולאפשר לו להגיש נימוקי ערעור מפורטים לגופו של עניין, או לחלופין, להגיש נימוקי ערעור הנוגעים לענייני הפרטי בלבד.

6. בתגובתו של המשיב לבקשת רשות הערעור נטען, כי דין הבקשה להידחות על הסף, שכן היא עוסקת ביישום ההלכה המשפטית הנוהגת, על מקרהו הקונקרטי של המבקש, דבר אשר אינו מצדיק מתן רשות לערעור נוסף; וכי הבקשה אינה מעוררת שאלה בעלת חשיבות ציבורית. עוד נטען בתגובת המשיב, כי דינה של הבקשה להידחות גם לגופה. ראשית, נטען כי ההלכות שנקבעו בעניין בורוכוב ובעניין ביטון, אינן הלכות "ארכאיות", ובית משפט זה שב ואשרר אותן במרוצת השנים, ואף עשה כן לאחרונה. בהמשך לכך, נטען כי "אין כל רלוונטיות בין נסיבות המקרה דכאן לבין הרשתות החברתיות", שכן עניינו של המבקש אינו עוסק בפרסום שנעשה ברשתות החברתיות. יתר על כן, נטען כי הטענה האמורה שגויה גם לגופה, שכן הרשתות החברתיות "דווקא פתרו את בעיית הפרסומים האנונימיים (או למצער, הקלו עליה משמעותית)". המשיב הוסיף וטען, כי הרציונאלים העומדים בבסיס ההלכות האמורות "רלוונטיים ותקפים". נטען, בהקשר זה, כי החלת הלכת הצפיות על סעיף 6 לחוק תחטא לכוונתו של המחוקק, בכך שתיצור טשטוש בין העבירה הפלילית של פרסום לשון הרע, לעוולה האזרחית; וכי היא תהיה מנוגדת למגמת הפסיקה לעודד בירור של סכסוכים מהסוג הנדון, במסגרת אזרחית, ולא במסגרת הפלילית. אשר לטענתו של המבקש בדבר הצורך בהבחנה בין פרסום פוגעני שפורסם על ידי עיתונאי לבין פרסום על ידי בעל תפקיד בר סמכא, נטען כי הבחנה זו, על שני חלקיה,

היא "מלאכותית ומעושה, ואין לה על מה שתסמוך"; וכי בתי המשפט אף דחו בעבר טענות דומות, עת קבעו כי יש להחיל נורמות זהות על עיתונאים ועל מפרסמים שאינם עיתונאים.

דין והכרעה

7. דין הבקשה לרשות ערעור להידחות, מאחר שהיא אינה נמנית על אותם מקרים מיוחדים, בהם ייעתר בית משפט זה לבקשה לרשות ערעור ב"גלגול שלישי". חרף האצטלה העקרונית שמנסה המבקש לעטות על בקשתו, לאמיתו של דבר, הבקשה אינה מעוררת שאלה משפטיות עקרוניות, או סוגיה ציבורית רחבת היקף; כמו כן, הבקשה אינה מעלה חשש לאי-צדק ממשי או עיוות דין שנגרם למבקש (רע"פ 1621/17 מועתז נ' מדינת ישראל (25.4.2017); רע"פ 1995/17 אל לטיף נאדר נ' מדינת ישראל (25.4.2017); רע"פ 2323/17 אבו ח'יארה נ' יו"ד הוועדה המחוזית לתכנון ובניה ירושלים (24.4.2017)). די בטעם זה, כדי לדחות את הבקשה.

8. בבחינת למעלה מן הצורך, אציין כי דין טענותיו של המבקש במסגרת בקשת רשות הערעור להידחות אף לגופן. בהתייחס לטענה בדבר השינוי שחל בנסיבות, מאז ניתנה ואושרה ההלכה שנקבעה בעניין בורוכוב, המצדיק, לעמדת המבקש, בחינה נוספת של שאלת תחולתה של הלכת הצפיות בעבירת פרסום לשון הרע, הרי שלשינוי לו טוען המבקש, אין כל רלוונטיות למקרה שלפניי. בנסיבות המקרה דנן, המשיב לא עשה שימוש ברשתות חברתיות לצורך פרסום המכתב, ולא היה כל קושי לאתר את זהותו של המפרסם, ומשכך ברי כי אין זה המקרה המתאים לבירור "השאלה המשפטית", אותה מעלה המבקש. מה גם, שצודק המשיב בתגובתו, כי ההלכה שנקבעה בעניין בורוכוב אינה הלכה משפטית מיושנת, אלא עסקינן בהלכה שרירה וקיימת שבית משפט זה שב וחזר עליה, פעמים רבות בעבר, ואף במהלך השנים האחרונות (ראו למשל, בג"ץ 2684/12 י"ב בחשוון התנועה לחיזוק הסובלנות בחינוך הדתי נ' היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 32-33 לפסק דינו של השופט ס' ג'ובראן (9.12.2015); ע"פ 1599/08 לוינסטיין נ' מדינת ישראל, פסקה 39 לפסק דינו של השופט ח' מלצר (19.2.2009)). אשר להבחנה, אותה מציע המבקש בין פרסום על ידי "עיתונאי" לבין פרסום על ידי "בעל תפקיד בר סמכא", מקובלת על טענתו של המשיב, כי הבחנה זו משוללת יסוד ואין לה על מה שתסמוך, ואיני רואה צורך להוסיף על כך.

9. סוף דבר, הבקשה לרשות ערעור נדחית בזאת.

ניתנה היום, א' באייר התשע"ז (27.4.2017).

ש ו פ ט